

SỰ CẦN THIẾT CỦA CHÍNH SÁCH ỨNG PHÓ VỚI CÁC VẤN ĐỀ AN NINH PHI TRUYỀN THỐNG

ĐẶNG KHẮC ÁNH*

An ninh phi truyền thống là một trong những chủ đề được nhiều nhà nghiên cứu, nhà quản lý thực tiễn trên thế giới cũng như ở Việt Nam quan tâm trong những năm gần đây. Những vấn đề an ninh phi truyền thống xuất hiện ngày càng nhiều và gay gắt hơn, ảnh hưởng đến phát triển và bảo đảm an ninh của các quốc gia, trong đó có Việt Nam. Trong bối cảnh đó, cần tăng cường và đổi mới hoạt động xây dựng chính sách nhằm ứng phó với các thách thức ngày càng gia tăng. Bài viết tập trung phân tích các vấn đề an ninh phi truyền thống mà Việt Nam đang phải đối mặt và những thay đổi cần thiết trong xây dựng chính sách để ứng phó hiệu quả hơn trong tương lai.

Từ khóa: An ninh quốc gia; an ninh phi truyền thống; chiến lược an ninh; chính sách ứng phó; phát triển bền vững.

Non-traditional security has become one of the topics attracting significant attention from researchers and policymakers worldwide, including in Vietnam, in recent years. Non-traditional security challenges are emerging with increasing frequency and intensity, affecting national development and security, including that of Vietnam. In this context, it is essential to strengthen and innovate policy-making activities to address these growing challenges effectively. This article focuses on analyzing the non-traditional security issues that Vietnam is currently facing and identifies the necessary policy adjustments required to ensure a more effective response in the future.

Keywords: National security; non-traditional security; security strategy; response policy; sustainable development.

NGÀY NHẬN: 12/9/2025

NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 20/10/2025

NGÀY DUYỆT: 14/11/2025

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.358.2025.1336>

1. Nhận thức về các vấn đề an ninh phi truyền thống

An ninh phi truyền thống là một trong những chủ đề thu hút sự quan tâm của các nhà nghiên cứu, nhà quản lý trên toàn cầu cũng như ở Việt Nam khi bàn tới an ninh quốc gia. Sự ra đời và mối quan tâm tới an

ninh phi truyền thống phản ánh sự thay đổi nhận thức của con người về an ninh quốc gia và là sự mở rộng nội hàm của khái niệm an ninh quốc gia.

* PGS. TS, Học viện Hành chính và Quản trị công

An ninh phi truyền thống là việc bảo đảm an toàn, không có hiểm nguy cho cá nhân con người, quốc gia, dân tộc và toàn nhân loại trước các mối đe dọa có nguồn gốc phi quân sự, như: biến đổi khí hậu, ô nhiễm môi trường, khan hiếm nguồn lực, dịch bệnh lây lan nhanh, khủng hoảng tài chính, an ninh mạng, tội phạm nguy hiểm xuyên biên giới, chủ nghĩa khủng bố¹...

An ninh quốc gia hiện nay không bó hẹp trong bảo vệ chủ quyền quốc gia trước những mối đe dọa quân sự từ bên trong và bên ngoài mà còn bao gồm cả bảo vệ con người và môi trường sống của con người, bảo đảm sự phát triển kinh tế, văn hóa... đáp ứng các nhu cầu phát triển của con người. An ninh phi truyền thống và an ninh truyền thống tuy là hai mặt của khái niệm an ninh toàn diện, có mối quan hệ mật thiết với nhau nhưng có những đặc điểm và tính chất khác nhau. An ninh phi truyền thống và an ninh truyền thống cùng tác động đến xây dựng chiến lược an ninh quốc gia... bảo đảm ổn định và phát triển của quốc gia².

An ninh phi truyền thống đã trở thành một bộ phận không tách rời khỏi an ninh quốc gia. Tuy các mối đe dọa an ninh phi truyền thống không mang tính quân sự nhưng có khả năng tác động sâu rộng đến sự tồn vong, ổn định và phát triển của mỗi quốc gia và trong một số trường hợp nhất định có thể chuyển hóa thành các mối đe dọa an ninh truyền thống.

An ninh phi truyền thống cũng thường được hiểu là an ninh xuyên quốc gia do những yếu tố phi chính trị và phi quân sự gây ra, có ảnh hưởng trực tiếp tới sự ổn định, phát triển và an ninh của nhiều nước, cả khu vực và thậm chí toàn cầu³. Trong bối cảnh toàn cầu hóa, hội nhập quốc tế và cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 đang diễn ra mạnh mẽ, an ninh phi truyền thống đã trở thành

chủ đề quan trọng, được đề cập trong chiến lược quốc phòng - an ninh của nhiều quốc gia trên thế giới. Những vấn đề an ninh phi truyền thống thường không chỉ được giải quyết nhờ nỗ lực của từng quốc gia riêng biệt mà cần có sự nỗ lực, phối hợp khu vực và toàn cầu.

Giống như nhiều quốc gia khác, Việt Nam cũng chịu tác động mạnh mẽ của các vấn đề an ninh phi truyền thống. Đại dịch Covid-19 là ví dụ điển hình khi tác động tiêu cực không chỉ đến hệ thống y tế, kinh tế mà còn cả chính trị, xã hội và an ninh con người. Tình trạng biến đổi khí hậu, xâm nhập mặn tại đồng bằng sông Cửu Long, ô nhiễm không khí ở các thành phố lớn; mức sinh giảm nghiêm trọng và quá trình già hóa dân số diễn ra với tốc độ nhanh hay các cuộc tấn công mạng nhằm vào hạ tầng thông tin quan trọng. Sự cố an ninh mạng tại Trung tâm Thông tin tin dụng quốc gia (CIC) vừa qua cho thấy, những thách thức nghiêm trọng của các vấn đề an ninh phi truyền thống đối với phát triển bền vững và an ninh quốc gia. Nhận định về vấn đề này, Chiến lược tổng thể quốc gia phòng ngừa, ứng phó với các đe dọa an ninh phi truyền thống đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045 (Nghị quyết số 147/NQ-CP ngày 22/5/2025 của Chính phủ) đã khẳng định: “các đe dọa an ninh phi truyền thống ngày càng gia tăng, tác động trên quy mô lớn, uy hiếp sự ổn định, phát triển mọi mặt đời sống của cộng đồng dân cư, quốc gia, khu vực và toàn cầu”⁴.

Trong bối cảnh các vấn đề an ninh phi truyền thống xuất hiện ngày càng nhiều và trở nên nghiêm trọng đã đặt quản trị quốc gia trước những thách thức mới, đòi hỏi phải có một hệ thống chính sách đầy đủ và phù hợp để ứng phó⁵. Việc xây dựng chính sách ứng phó với các vấn đề an ninh phi truyền thống trở thành một yêu cầu chiến lược hàng đầu, đòi hỏi sự thay đổi tư duy từ quản

trị truyền thống sang quản trị toàn diện, liên ngành và khoa học.

Chính sách công đóng vai trò then chốt trong quản trị an ninh phi truyền thống, vì bản chất của những thách thức này vượt quá năng lực của thị trường hay cộng đồng tự thân. Hệ thống chính sách cần bảo đảm ba yếu tố:

(1) Giúp cho bộ máy quản trị quốc gia có thể phòng ngừa các vấn đề an ninh phi truyền thống nhằm giảm thiểu rủi ro từ sớm thông qua quy hoạch, cảnh báo, giáo dục và dự báo chiến lược.

(2) Giúp cho hệ thống này ứng phó hiệu quả khi các tình huống an ninh phi truyền thống xuất hiện, khi khủng hoảng xảy ra.

(3) Giúp cho đất nước phục hồi sau khi xảy ra các vấn đề an ninh phi truyền thống thông qua các hoạt động, như: hỗ trợ tái thiết và xây dựng năng lực chống chịu lâu dài.

2. Thực trạng chính sách ứng phó với các vấn đề an ninh phi truyền thống

Ở Việt Nam, nghiên cứu về an ninh phi truyền thống và xây dựng cũng như triển khai chính sách của Nhà nước trong giải quyết các vấn đề an ninh phi truyền thống vẫn còn khá mới mẻ. Tuy đã nhận được sự quan tâm của các nhà nghiên cứu lý luận và các nhà quản lý, việc nghiên cứu về an ninh phi truyền thống vẫn mới chỉ đang ở những bước đi đầu tiên.

Nghiên cứu về các vấn đề an ninh phi truyền thống làm cơ sở để xây dựng chính sách ứng phó với các vấn đề này đã được đề cập tới trong các chủ trương của Đảng từ khá sớm. Tại Nghị quyết số 08/NQ-TW ngày 17/12/1998 của Bộ Chính trị (khóa VIII) về Chiến lược an ninh quốc gia đã có nội dung đề cập tới vấn đề an ninh phi truyền thống. Nội hàm này đã được khẳng định và thể hiện cụ thể trong Nghị quyết Đại hội XI của Đảng: “Các yếu tố đe dọa an ninh phi truyền thống, tội phạm công nghệ cao trong các

lĩnh vực tài chính - tiền tệ, điện tử - viễn thông, sinh học, môi trường... còn tiếp tục gia tăng”⁶ và tiếp tục được ghi nhận trong Văn kiện Đại hội lần thứ XII của Đảng: “Những vấn đề toàn cầu như an ninh tài chính, an ninh năng lượng, an ninh nguồn nước, an ninh lương thực, biến đổi khí hậu, thiên tai, dịch bệnh có nhiều diễn biến phức tạp. Cộng đồng quốc tế phải đối phó ngày càng quyết liệt hơn với các thách thức an ninh truyền thống, phi truyền thống, đặc biệt là an ninh mạng và các hình thái chiến tranh kiểu mới”⁷. Từ đó, nhiệm vụ đặt ra trong tương lai là “sẵn sàng ứng phó với các mối đe dọa an ninh truyền thống và phi truyền thống; bảo đảm an ninh, an toàn thông tin, an ninh mạng”⁸. Nhận định này tiếp tục được khẳng định trong Đại hội XIII của Đảng⁹.

Trên cơ sở nhận thức rõ tính chất đa chiều, liên ngành của các mối đe dọa mới, Đảng và Nhà nước đã ban hành nhiều quy định về ứng phó với các vấn đề an ninh phi truyền thống nói chung và trong từng lĩnh vực cụ thể, như: an ninh năng lượng, an ninh lương thực... nói riêng. Chiến lược bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới (Nghị quyết số 44-NQ/TW ngày 24/11/2023 của Chính phủ), bên cạnh việc khẳng định dựng nước đi đôi với giữ nước là quy luật khách quan, xuyên suốt lịch sử của dân tộc Việt Nam, đã nhấn mạnh yêu cầu “phát hiện, ngăn chặn và xử lý hiệu quả các mối đe dọa an ninh phi truyền thống, đặc biệt là trong lĩnh vực an ninh mạng, an ninh năng lượng, môi trường và y tế”¹⁰.

Nghị quyết số 147/NQ-CP ngày 22/5/2025 của Chính phủ ban hành Chiến lược tổng thể quốc gia phòng ngừa, ứng phó với các đe dọa an ninh phi truyền thống đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045 đã xác lập một khuôn khổ phản ứng tương đối tổng thể để chủ động ứng phó với các vấn đề an ninh phi truyền thống với mục tiêu:

“Tạo sự thống nhất về nhận thức và hành động của cả hệ thống chính trị và toàn xã hội trong phòng ngừa, ứng phó với các đe dọa an ninh phi truyền thống¹¹; đồng thời, từng bước xây dựng Việt Nam “trở thành quốc gia có khả năng quản trị hiệu quả các đe dọa này, bảo đảm an toàn cho người dân và xã hội; tích cực, chủ động đưa ra ý tưởng, mô hình... để thúc đẩy hợp tác quốc tế và có đóng góp thiết thực, trách nhiệm với cộng đồng quốc tế trong giải quyết các đe dọa an ninh phi truyền thống; góp phần phát triển đất nước bền vững, phục vụ hiệu quả nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới”¹².

Trong nhiều luật và quy định pháp lý chuyên ngành khác cũng đã đề cập tới vấn đề an ninh phi truyền thống, như: *Luật An ninh mạng* năm 2018 và Nghị định số 53/2022/NĐ-CP ngày 15/8/2022 của Chính phủ hướng dẫn thực hiện *Luật An ninh mạng* là những văn bản pháp lý quan trọng nhằm bảo đảm an toàn không gian mạng quốc gia, bảo vệ hệ thống thông tin trọng yếu trước các nguy cơ tấn công, xâm nhập và lộ lọt dữ liệu; Quyết định số 896/QĐ-TTg ngày 26/7/2022 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Chiến lược quốc gia về biến đổi khí hậu giai đoạn đến năm 2050 đã định hướng các mục tiêu giảm phát thải, thích ứng với biến đổi khí hậu, tăng cường năng lực quản trị môi trường và giảm rủi ro thiên tai; *Luật Bảo vệ môi trường* năm 2020 thiết lập nền tảng pháp lý quan trọng trong quản lý tài nguyên, bảo tồn hệ sinh thái và thúc đẩy mô hình kinh tế xanh hướng tới mục tiêu phát triển bền vững; Nghị quyết số 70-NQ/TW ngày 20/8/2025 của Bộ Chính trị về bảo đảm an ninh năng lượng quốc gia đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045 đã tập trung vào đa dạng hóa nguồn năng lượng, phát triển năng lượng tái tạo và bảo đảm an ninh cung ứng...

Bên cạnh đó, Việt Nam cũng tích cực tham gia các cơ chế hợp tác khu vực và quốc tế về an ninh phi truyền thống, như: Cộng đồng Chính trị - An ninh ASEAN (APSC), Hiệp định Paris về biến đổi khí hậu, hay các diễn đàn đa phương về an ninh mạng và y tế toàn cầu. Điều này thể hiện rõ nỗ lực lồng ghép an ninh phi truyền thống vào chiến lược phát triển quốc gia và hội nhập quốc tế sâu rộng. Chính vì vậy, tăng cường nhận thức chính trị về an ninh phi truyền thống giúp cho an ninh phi truyền thống trở thành một nội dung trọng tâm trong các văn kiện Đại hội Đảng và Chiến lược bảo vệ Tổ quốc và khung pháp lý ứng phó với các vấn đề an ninh phi truyền thống từng bước hoàn thiện, qua đó, cải thiện năng lực ứng phó với các vấn đề này. Tuy nhiên, khung pháp lý còn thiếu tính đồng bộ và liên ngành, các chính sách hiện nay vẫn mang tính riêng lẻ, chưa hình thành được một chiến lược tổng thể bao trùm tất cả lĩnh vực an ninh phi truyền thống.

3. Một số định hướng chính sách ứng phó với các mối đe dọa an ninh phi truyền thống ở Việt Nam

Việt Nam đã có nhiều bước tiến quan trọng trong xây dựng và triển khai chính sách ứng phó với các vấn đề an ninh phi truyền thống, tuy nhiên hệ thống các chính sách để chủ động ứng phó với các thách thức an ninh phi truyền thống cũng mới chỉ được đề cập, do đó, cần phải được tập trung nghiên cứu sâu hơn nữa¹³.

Thứ nhất, xây dựng khung chính sách tổng thể về an ninh phi truyền thống dựa trên cơ sở Chiến lược tổng thể quốc gia phòng ngừa, ứng phó với các đe dọa an ninh phi truyền thống đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045 làm cơ sở điều phối chính sách giữa các bộ, ngành. Việt Nam cần xây dựng Luật An ninh phi truyền thống với tầm

nhìn dài hạn, tích hợp các lĩnh vực chủ yếu của an ninh phi truyền thống, như: an ninh môi trường, an ninh con người, an ninh mạng, an ninh năng lượng, an ninh lương thực... Khung chính sách này phải bảo đảm tính liên ngành, đồng bộ, linh hoạt và có khả năng điều chỉnh theo bối cảnh mới.

Thứ hai, thực hiện lồng ghép các vấn đề an ninh phi truyền thống vào các chính sách chuyên ngành. Trong thời gian tới, căn cứ vào chiến lược quốc gia ứng phó với các vấn đề an ninh phi truyền thống, đưa tiếp cận an ninh phi truyền thống vào chiến lược phát triển kinh tế - xã hội, cụ thể, cần tích hợp tiêu chí an ninh phi truyền thống vào quy hoạch phát triển vùng và đô thị, vào chiến lược chuyển đổi năng lượng; chiến lược khai thác và bảo vệ tài nguyên và môi trường; chiến lược chuyển đổi xanh; quy hoạch an ninh mạng và chuyển đổi số quốc gia.

Thứ ba, cần tập trung vào xây dựng các nhóm chính sách chủ yếu sau:

(1) Nhóm chính sách phòng ngừa:

Nâng cao năng lực dự báo chiến lược, tăng cường khả năng dự báo rủi ro để chủ động trong việc phòng ngừa; ban hành chính sách tài chính phù hợp để huy động đa dạng các nguồn lực (cả của Nhà nước và xã hội) phục vụ cho việc phòng ngừa và ứng phó với các vấn đề an ninh phi truyền thống; tăng cường hợp tác công - tư (PPP) để xây dựng hệ thống cảnh báo sớm các mối đe dọa an ninh phi truyền thống; khuyến khích doanh nghiệp tham gia bảo vệ an ninh mạng, bảo đảm an ninh năng lượng, an ninh y tế; xã hội hóa đầu tư vào công nghệ dự báo thiên tai, hạ tầng số an toàn, hệ thống xử lý môi trường; chính sách xây dựng trung tâm dữ liệu tích hợp phục vụ phòng ngừa, ứng phó với các đe dọa an ninh phi truyền thống.

Ngoài ra, có thể thiết lập Quỹ An ninh phi truyền thống quốc gia để huy động doanh nghiệp và cộng đồng. Đầu tư cho

nghiên cứu, mô hình hóa rủi ro và công nghệ dự báo là yếu tố then chốt để phát hiện sớm nguy cơ.

(2) Nhóm chính sách ứng phó:

Tập trung vào các chính sách huy động nguồn lực tài chính để ứng phó khi các tình huống an ninh phi truyền thống xuất hiện; chính sách phân bổ nguồn lực tài chính giữa trung ương và địa phương trong ứng phó với các mối đe dọa an ninh phi truyền thống; chính sách chủ động phân cấp trong ứng phó với các tình huống an ninh phi truyền thống...

Chính sách xây dựng các khung kịch bản ứng phó với các vấn đề an ninh phi truyền thống phù hợp với từng ngành, lĩnh vực và địa phương, trên cơ sở đó, tập trung đầu tư và huy động các nguồn lực theo kịch bản.

(3) Nhóm chính sách phát triển nguồn nhân lực và nâng cao nhận thức xã hội:

Để có được hệ thống chính sách đầy đủ và phù hợp, cần có đội ngũ cán bộ, công chức tham mưu chính sách am hiểu về các vấn đề an ninh phi truyền thống và có đủ năng lực, ý thức trách nhiệm trong phòng ngừa, ứng phó với các vấn đề an ninh phi truyền thống. Do đó, tăng cường nhận thức về các vấn đề an ninh phi truyền thống thông qua việc đưa nội dung an ninh phi truyền thống vào các chương trình đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, công chức, viên chức, nhất là các chương trình đào tạo, bồi dưỡng cán bộ lãnh đạo chiến lược là rất quan trọng.

Xây dựng chính sách đào tạo, bồi dưỡng có trọng tâm, trọng điểm để hình thành đội ngũ chuyên gia mạnh trong các lĩnh vực an ninh phi truyền thống, như: an ninh mạng, an ninh môi trường và phòng chống biến đổi khí hậu, an ninh năng lượng. Tăng cường giáo dục cộng đồng, nâng cao ý thức trong việc phòng ngừa và ứng phó với các vấn đề an ninh phi truyền thống, như: thiên tai, dịch bệnh, an ninh mạng...

(4) *Nhóm chính sách tăng cường hợp tác quốc tế và khu vực trong nghiên cứu, hợp tác phòng ngừa, cảnh báo và ứng phó với các mối đe dọa an ninh phi truyền thống chung:*

Các vấn đề an ninh phi truyền thống đang trở thành những mối đe dọa trực tiếp tới sự phát triển bền vững và an ninh quốc gia của Việt Nam. Do đó, cần xây dựng được một hệ thống chính sách đầy đủ, đồng bộ, nhất quán và phù hợp để phòng ngừa và ứng phó.

Việc xây dựng chính sách ứng phó với các mối đe dọa an ninh phi truyền thống là một quá trình phức tạp, liên ngành và mang tính hệ thống, đòi hỏi sự kết hợp chặt chẽ giữa khoa học quản trị công, luật học, kinh tế, môi trường và công nghệ thông tin. Đối với Việt Nam, xây dựng chính sách ứng phó với các mối đe dọa phi truyền thống không chỉ là yêu cầu cấp bách nhằm bảo vệ an ninh quốc gia và an ninh con người mà còn là nhiệm vụ chiến lược để phát triển bền vững và hội nhập quốc tế thành công.

4. Kết luận

Xây dựng hệ thống chính sách ứng phó với các vấn đề an ninh phi truyền thống đòi hỏi sự tham gia của toàn xã hội, từ các cơ quan nhà nước, doanh nghiệp đến người dân. Đối với Việt Nam, đây không chỉ là yêu cầu cấp bách trước những thách thức hiện tại mà còn là nền tảng cho quản trị quốc gia hiện đại và phát triển bền vững trong thế kỷ XXI. Thực hiện tốt điều này, Việt Nam có quyền hy vọng về một tương lai đầy triển vọng, có được một hệ thống chính sách đầy đủ để nâng cao chất lượng, hiệu lực và hiệu quả ứng phó với các vấn đề an ninh phi truyền thống, đáp ứng các yêu cầu đòi hỏi bảo đảm an ninh quốc gia và thực hiện thành công công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội.

Chú thích:

1, 5, 13. Đặng Khắc Ánh (2021). *Quản lý nhà nước trước thách thức an ninh phi truyền thống*.

Tạp chí Quản lý nhà nước, số 301 (tháng 02/2021).

2. *An ninh phi truyền thống: Quan niệm và đặc điểm chủ yếu*. <https://www.tapchiconsan.org.vn>, ngày 07/11/2017.

3. Phùng Hữu Phú, Nguyễn Văn Đăng, Nguyễn Việt Thông (2016). *Tìm hiểu một số thuật ngữ trong Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII của Đảng*. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, tr. 15.

4, 11, 12. Chính phủ (2025). *Nghị quyết số 147/NQ-CP ngày 22/5/2025 ban hành Chiến lược tổng thể quốc gia phòng ngừa, ứng phó với các đe dọa an ninh phi truyền thống đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045*.

6. Đảng Cộng sản Việt Nam (2011). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*. Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội, tr. 28.

7, 8. Đảng Cộng sản Việt Nam (2016). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*. Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội, tr. 71, 148.

9. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII. Tập I*. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, tr. 106 - 107.

10. Ban Chấp hành Trung ương Đảng (2023). *Nghị quyết số 44-NQ/TW ngày 24/11/2023 về Chiến lược bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới*.

Tài liệu tham khảo:

1. Bộ Chính trị (2025). *Nghị quyết số 70-NQ/TW ngày 20/8/2025 về bảo đảm an ninh năng lượng quốc gia đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045*.

2. Bộ Công an (2023). *Chiến lược bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới*. H. NXB Chính trị Quốc gia Sự thật.

3. Tạ Ngọc Tấn, Phạm Thành Dung, Đoàn Minh Huấn (2015). *An ninh phi truyền thống - những vấn đề lý thuyết và thực tiễn*. H. NXB Lý luận chính trị.

4. Thủ tướng Chính phủ (2022). *Quyết định số 896/QĐ-TTg ngày 26/7/2022 phê duyệt Chiến lược quốc gia về biến đổi khí hậu giai đoạn đến năm 2050*.

5. *Non traditional security*. <http://www.globalindiafoundation.org>, truy cập ngày 20/7/2025.